

Azerbaijan's politics in the field of youth and sports diplomacy

Hamidreza Haddadi¹

Mehdi Javadani Moghadam²

Abstract

The Ministry of Youth and Sports of the Republic of Azerbaijan is an organizations in charge of youth. This issue has been pursued since the beginning of the third millennium with a focus on youth policy and sports diplomacy and with Azerbaijan's membership in the Council of Europe as one of the leading international organizations in the field of youth policy, the Eastern Cooperation Program of the European Union in the field of youth, and membership in the European Youth Forum. and introducing the city of Ganja as the European youth capital by this forum, holding the first world summit of youth policies, forming the Silk Road International Youth Union, holding the European Olympic Games, meetings of the ministers of sports and physical education of the world countries under the supervision of UNESCO, etc. The regional and international level has continued. Based on this, this article, by evaluating the performance of the Ministry of Youth and Sports of Azerbaijan, tries to answer the question of what are the most important reasons for the success of the Republic of Azerbaijan in the field of youth and sports?

Key words: Ministry of Sports and Youth, youth policy, sports diplomacy, Republic of Azerbaijan, Iran

¹ Phd student in public policy, Islamic Azad University, Qom, Iran., Researcher about Youth and Sport, Tehran, Iran. Haddadihamidreza34@gmail.com

² Assistance Professor, Department of International Relation, , Islamic Azad University, Qom, Iran. Javdani2020@gmail.com

سیاست گذاری آذربایجان در حوزه جوانان و دیپلماسی ورزشی

حمیدرضا حدادی^۱ - مهدی جاودانی مقدم^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۱۶

چکیده

وزارت جوانان و ورزش جمهوری آذربایجان، سازمان‌های متولی امور جوانان در منطقه آسیای جنوب غربی است. این مسئله از ابتدای هزاره سوم با تمرکز بر سیاست گذاری جوانان و دیپلماسی ورزشی پیگیری شده و با عضویت آذربایجان در شورای اروپا به عنوان یکی از سازمان‌های بین‌المللی پیشرو در حوزه سیاست جوانان، برنامه همکاری شرقی اتحادیه اروپا در حوزه جوانان، عضویت در مجمع جوانان اروپا و معرفی شهر گنجه به عنوان پایتخت جوانان اروپا توسط این مجمع، برگزاری اولین اجلاس جهانی سیاست‌های جوانان، تشکیل اتحادیه بین‌المللی جوانان جاده ابریشم، برگزاری بازی‌های المپیک اروپایی، اجلاس وزرای ورزش و تربیت بدنی کشورهای جهان زیر نظر یونسکو و... در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی تداوم یافته است. براین اساس، این مقاله با ارزیابی عملکرد وزارت جوانان و ورزش آذربایجان، تلاش دارد تا به این سؤال پاسخ دهد که مهم‌ترین دلایل موفقیت جمهوری آذربایجان در حوزه جوانان و ورزش چه بوده است؟

واژگان کلیدی: وزارت ورزش و جوانان، سیاست گذاری جوانان، دیپلماسی ورزشی، آذربایجان

^۱ کارشناس ارشد روابط بین الملل دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم. (نویسنده مسئول)

Haddadihamidreza34@gmail.com

^۲ استادیار روابط بین الملل دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم.

Javdani2020@gmail.com

۱- مقدمه

امروزه سیاست‌گذاری جوانان و دیپلماسی ورزشی دو مقوله مکمل یکدیگر به حساب می‌آیند. این مسئله به‌ویژه با توجه به افزایش اهمیت نقش جوانان در سیاست‌گذاری کشورهای مختلف بیشتر مورد توجه قرار گرفته است به گونه‌ای که دبیر کل سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۳ نماینده ویژه‌ای در امور جوانان منصوب نمود و در سال ۲۰۱۴، از میان ۱۹۸ کشور، ۱۲۲ کشور (۶۲٪) دارای سیاست ملی جوانان بودند که ۹۹ کشور (۵۰٪) در ۲۰۱۳ سیاست ملی جوانان را به تصویب رساندند. همچنین در سال ۲۰۱۴ فقط در حدود ۳۱ کشور (۱۶ درصد) هیچ برنامه و سیاست مشخصی در مورد جوانان ندارند؛ در حالی که در سال ۲۰۱۳، این تعداد، بالغ بر ۴۳ کشور (۲۲ درصد) بوده و همین امر، حاکی از کاهش ۶ درصدی است. از این ۳۳ کشور، ۱۴ کشور آفریقایی، ۹ کشور آسیایی، ۵ کشور آمریکایی و ۳ کشور در اروپا هستند. این آمار و ارقام بیانگر این مسئله است که دولتمردان به‌صورت روزافزون به اهمیت نیازها و خواست‌های جوانان در کنار مسئله ورزش پی برده‌اند. (State of youth policy 2014) البته با وجود پیشرفت‌ها و معاهدات، چالش‌هایی بر بهره‌وری و جامعیت سیاست‌گذاری جوانان اثر می‌گذارند؛ مسائلی نظیر مسئولیت‌های پراکنده پیرامون مسائل جوانان، ساختارهای چالش‌برانگیز در رابطه با نحوه مشارکت جوانان، کمبود دانش و منابع مورد نیاز همواره مورد بحث بوده‌اند. لذا، به‌طور هم‌زمان در سه سطح ملی و منطقه‌ای و جهانی، سیاست‌گذاری جوانان پیگیری شده است. در سطح اول، در سطح ملی، وزارت خانه‌ها و سازمان‌هایی مانند وزارت ورزش و جوانان در کشورها تأسیس شده یا فعالیت خود را تشدید کرده‌اند. در سطح دوم در عرصه منطقه‌ای و جهانی نیز با تقویت نقش نهادهای دولتی و به‌ویژه سازمان‌های غیردولتی، بر سیاست‌گذاری جوانان تأکید شده است چنانچه نخستین نظرآزمایی جهانی سیاست‌گذاری جوانان اقدام به بازبینی طرح جهانی سیاست‌های ملی جوانان که توسط

برنامه عملیاتی جهانی جوانان تأمین گردیده است، نموده و به دنبال ایجاد درکی مشترک از نیازها و دلایل ایجاد رویکردهای سامانمند و متقابل است. (First Global Forum on Youth Policies, 2014)

در این میان، نقش نهادهای ملی متولی سیاست‌گذاری جوانان و ورزش اهمیت بیشتری پیدا کرده است. در این چارچوب، وزارت جوانان و ورزش در کشورهای مختلف درصدد سیاست‌گذاری و تعیین اولویت‌ها و اهداف جدید برآمده‌اند لذا این مقاله با انتخاب جمهوری آذربایجان برای مطالعه موردی به بررسی موفقیت این کشور در حوزه دیپلماسی جوانان و ارائه ابتکارهای مختلف در چهارچوب سازمان‌های بین‌المللی نظیر سازمان ملل، شورای اروپا، سازمان همکاری اسلامی برای جوانان نموده است. جمهوری آذربایجان درحالی که ۲۷ سال از ورود آن به عرصه بین‌الملل پس از استقلال از شوروی سابق و عضویت در سازمان‌های بین‌المللی می‌گذرد، با عضویت در شورای اروپا^۱ به‌عنوان یکی از سازمان‌های بین‌المللی پیشرو در حوزه سیاست جوانان^۲ و برنامه همکاری شرقی اتحادیه اروپا در حوزه جوانان و عضویت در مجمع جوانان اروپا^۳ به توسعه سیاست جوانان در آذربایجان مبادرت کرده است. معرفی شهر گنجه به‌عنوان پایتخت جوانان اروپا توسط مجمع جوانان اروپا یکی از موفقیت‌های مهم آذربایجان در حوزه جوانان بوده است. (youthforum.org)

در این میان، نکته قابل توجه در خصوص وزارت جوانان و ورزش جمهوری آذربایجان در نام‌گذاری وزارت مربوطه است که اول جوانان را مورد اهمیت و توجه قرار داده و ورزش به‌عنوان ابزاری برای رشد جوانان در نظر گرفته شده است. همچنین کشور جمهوری آذربایجان دارای یک برنامه جامع سیاست جوانان است که توسط یک هیئت

¹ Council of Europe

² Youth Policy

³ European Youth Forum

عالی‌رتبه که شامل وزارتخانه‌ها و نهادهای مختلف همانند آموزش و پرورش، بهداشت، کار و امور اجتماعی، امور خارجه و مجلس است تهیه و تنظیم و تصویب گردیده است. (Law on Youth Policy of the Republic of Azerbaijan, 2002)

ساختار وزارتی وزارت جوانان و ورزش جمهوری آذربایجان نیز از دو معاونت تشکیل گردیده که عبارت‌اند از معاونت جوانان (گنج لر^۱) و معاونت ورزش (ایدمان^۲). معاونت جوانان وظیفه برنامه ریزی-تهیه استراتژی و اجرای سیاست‌ها و فعالیت‌های حوزه جوانان و همچنین دیپلماسی جوانان جمهوری آذربایجان را بر عهده دارد و با توجه به حمایت وزیر جوانان و ورزش و حمایت مقام عالی ریاست جمهوری آذربایجان به صورت بسیار قوی در امور جوانان و دیپلماسی جوانان در عرصه بین‌الملل به فعالیت می‌پردازد. معاونت ورزش نیز در کنار معاونت جوانان به مدیریت ورزشی کشور می‌پردازد. (mys.gov.az/en/ministry). سؤال پاسخ دهد که مهم‌ترین دلایل موفقیت جمهوری آذربایجان در حوزه جوانان و ورزش چه بوده است؟ روش پژوهش تبیینی و گردآوری با منابع کتابخانه‌ای است. در ادامه در این مقاله، با توجه به ضرورت آشنایی با مفاهیم مرتبط با دیپلماسی جوانان، سیاست جوانان و دیپلماسی ورزشی در بررسی عملکرد وزارت جوانان و ورزش آذربایجان به بررسی این مفاهیم پرداخته و سپس به مطالعه موردی عملکرد این کشور در قبال این مسائل می‌پردازیم.

۲- ترمینولوژی کارکردی وزارت جوانان و ورزش

۲-۱- دیپلماسی جوانان

دیپلماسی جوانان یکی از جدیدترین مفاهیمی است که در ادبیات روابط بین‌الملل در بررسی انواع دیپلماسی ارائه شده است. این مسئله تحت تأثیر تحول در ماهیت و بازیگران

¹ ganjler

² idman

عرصه دیپلماسی و نوع تعامل آنان در محیط بین الملل به وجود آمده است به گونه ای که برخلاف دیپلماسی سنتی، دیگر نه تنها دولت ها تنها بازیگران عرصه بین الملل هستند و نه موضوعات مهم مورد نظر آنان در مورد جنگ و صلح، محور دیپلماسی به حساب می آید. امروزه، اجرای دیپلماسی بر عهده گروهی که هیئت دیپلماتیک نامیده می شود، قرار ندارد بلکه حوزه های جدید دیپلماسی از دیپلماسی مجلسی، دیپلماسی مجازی، دیپلماسی رسانه ای، دیپلماسی فرهنگی و به ویژه دیپلماسی عمومی و... با کمک سایر بازیگران ملی و بین المللی در جریان است. در این میان، دیپلماسی جوانان به عنوان عرصه جدید دیپلماسی، عبارت است از گام هایی که جوانان علاقه مند به منافع ملی کشور با همکاری سایر جوانان خارج از مرزها جهت دستیابی به راهبرد بلند بین المللی برمی دارند. دیپلماسی جوانان با استفاده از نیروی پرشور و خلاق جوانان در پی ارتقای منافع ملی به وسیله درک توده های جوانان جهان، شناخت، اطلاع رسانی، اعمال نفوذ بر مخاطبان خارجی، دادن پیام به مخاطبان غیر، توسعه گفتگو میان جوانان، برگزاری مدل های بین المللی و تمرین مدیریت جهانی، دوستی نخبگان جهان با یکدیگر و باور راهبردهای بشردوستانه ملی است. (مدبر و کلاش لو، ۱۳۹۵: ۱۲۳-۱۲۴)

انگلستان جزو اولین کشورهایی است که در زمینه دیپلماسی جوانان شروع به فعالیت نمود و اکنون این ظرفیت زیر نظر وزارت امور خارجه و به صورت عملیاتی در حال اجرا است و در راستای منافع ملی از آن استفاده می کنند و حتی فراتر و با اهمیت تر از دیپلماسی عمومی از آن بهره برداری می کنند. انگلستان دیپلماسی جوانان را با بهره گیری از نیروی جوانان و دانشگاهیان نخبه ابتدا به صورت آزمایشی در دانشگاه ها آغاز کرد زیرا انگلستان کشوری دانشجوی پذیر است لذا دانشجویان فعال انگلیسی به ویژه در رشته روابط بین الملل که حکومتشان را قبول داشتند هر چند که رویکرد انتقادی گاهی به دولت داشتند اما وفادار به قانون اساسی بودند در این برنامه به دولت کمک نمودند، لذا یافته هایشان را در جهت منافع کشورشان به سایر دانشجویان غیر انگلیسی منتقل می کردند و چهره خوبی از دولت،

کشور، مردم انگلستان را برای سایر افراد به نمایش می‌گذاشتند. دانشجویان غیر انگلیسی هم وقتی پس از پایان دوره تحصیلاتشان به کشورشان بازمی‌گشتند این اطلاعات را به سایر مردم منتقل می‌کردند و به عبارتی تریبون و رسانه دولت انگلستان می‌شدند. این ابتکار موردپسند سایر دولت‌های عضو اتحادیه اروپا هم قرار گرفت و کشورهای اروپایی به‌خصوص فرانسه از دیپلماسی جوانان به سبک دیگری بهره بردند.

فرانسوی‌ها نیز از حوزه جوانانشان در جهت فرهنگ‌سازی هم در داخل کشور خودشان و هم در کشورهای آفریقایی (با توجه به شمار بالای مبتلایان به ایدز و مرگ‌ومیر کودکان و...) استفاده کردند. فرانسه سابقه استعماری در آفریقا دارد و برای آنکه نفرت و نگاه بد مردم کشورهای که پیش‌تر تحت سلطه فرانسه بودند نسبت به این کشور و مردمش تغییر کند از ابزار دیپلماسی جوانان استفاده کرد زیرا تغییر دیدگاه مردم از طریق اقدامات دولتی غیرممکن بود، فیلم و رسانه‌ها هم نمی‌توانستند تا حد زیادی نظر مردم را راجع به این کشور تغییر دهند. از این‌رو جوانان فرانسوی که داوطلب اقدامات عام‌المنفعه بودند و به منافع ملی کشورشان نیز پایبند بودند برای کمک بشردوستانه به افراد بیمار از جمله مبتلایان به ایدز، آموزش به مردم در زمینه ایدز و سایر کارهای بشردوستانه به کشورهای آفریقایی سفر می‌کردند. این حرکت جوانان فرانسوی در کشورهایی که زمانی مستعمره فرانسه بودند دهان‌به‌دهان پخش می‌شد در نتیجه دیدگاه بسیاری از این افراد درباره فرانسه تغییر کرد حتی اگر کسی گذشته و تاریخ فرانسه و استعمار بر کشورهای آفریقایی را به مردم یادآوری کند آن‌ها می‌گویند اکنون آنچه ما از فرانسه و مردم فرانسه می‌دانیم چیزی جز خدمت نیست. این مسئله نشان‌دهنده میزان موفقیت دیپلماسی جوانان در جهت منافع ملی یک کشور به حساب می‌آید (مدبر و کلاش لو، ۱۳۹۵: ۱۲۳-۱۲۷).

۲-۲- سیاست جوانان

سیاست جوانان، یک سیستم فعالیت باهدف ایجاد شرایط مناسب اجتماعی- اقتصادی- قانونی و سازمانی به منظور توسعه همه جانبه مشارکت فعال جوانان در زندگی اجتماعی است. در واقع، سیاست جوانان به برنامه جامع و منسجمی اطلاق می شود که برای بهره‌وری نسل جوان در یک کشور و یا در سطح بین الملل تنظیم شده و اجرایی می شود. این مسئله اگرچه در برخی کشورها با تأخیر در دستور کار قرار گرفته اما امروزه کشورها در تحقق به اهداف آن از یکدیگر سبقت می گیرند چنانچه همان گونه که اشاره شد در سال ۲۰۱۴، از میان ۱۹۸ کشور، ۱۲۲ کشور (۶۲٪) دارای سیاست ملی جوانان می باشند که ۹۹ کشور (۵۰٪) در سال ۲۰۱۳ سیاست ملی جوانان را به تصویب رسانیده‌اند. سیاست گذاری جوانان در کشورهای مختلف جهان، با محورهای زیر در حال پیگیری است.

- سیاستی جامع، فراگیر، مشارکتی، مبتنی بر حقوق بشر و پاسخگو به جنسیت

- برنامه‌ریزی مبتنی بر دانش و شواهد، با منابع کامل و پاسخگو

- برنامه‌ای در راستای حمایت از اجرای برنامه عملیاتی سیاست گذاری جوانان، گسترش همکاری میان سیاست گذاری جوانان و چارچوب‌های گسترده‌تر، ایجاد و هماهنگی در حوزه نوآوری‌های جهانی در سیاست گذاری جوانان

- سیاست گذاری‌هایی برای برگزاری جلسات منظم در سطح بین‌المللی در حوزه سیاست گذاری جوانان، تقویت مشارکت منطقه‌ای و بینا بخشی، گسترش همکاری متقابل، گسترش تحقیقات، حمایت از مشارکت اجتماعی جوانان و افزایش مشارکت جوانان در نظارت و ارزیابی (World Program of Action for Youth, 2010).

۲-۳- دیپلماسی ورزشی

ورزش وسیله‌ای جذاب و موردعلاقه همه مردم دنیا است نمایش ورزش در فضای باز و تالارهای ورزشی شرکت ورزشکاران در بازی‌های المپیک و دیگر مسابقات بین‌المللی نشان می‌دهد که رویدادهای ورزشی فراگیر شده و به‌صورت منافع مشترک در سراسر جهان درآمده است، اجرای فعالیت‌های ورزشی فرصت تعامل با فرهنگ‌های خارجی را ایجاد می‌نماید. ورزش یک ابزار صلح‌آمیز برای امور بین‌المللی است که کشورها می‌توانند با استفاده از آن به تقویت روابط در سراسر جهان اقدام نمایند. از لحاظ تاریخی از ورزش و جذابیت آن به‌عنوان یک روش برای پیشبرد برنامه‌های سیاسی استفاده می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد در طول تاریخ بازی‌های المپیک استفاده سیاسی برای پیشبرد سیاست‌های بین‌المللی وجود داشته است. کشورهای مختلف از بازی‌های المپیک و از بازی یک بازیکن بزرگ استفاده سیاسی کرده و می‌کنند مانند هر تلاش دیگر دیپلماتیک، همواره مسائل مانند مواد مخدر، تقلب در ورزش‌ها و اعمال خشونت در ارتباط با ورزش وجود دارد که می‌تواند به‌صورت بالقوه به تضعیف تلاش‌های دیپلماسی از طریق ورزش منجر شود. (Pigmana, 2014 1095-1097)

با این وجود، امروزه رویدادهای ورزشی بین‌المللی جذابی وجود دارد که توجه مردم جهان را به خود جلب می‌کند، بازی‌های المپیک بزرگ‌ترین رویدادی است که به صورتی صلح‌آمیز ملت‌های جهان را در یک شهر دنیاگرد هم می‌آورد، توجه جهان و غرور ملی در بالاترین سطح خود بسیاری از کشورها را به استفاده سیاسی از بازی‌های المپیک کشانده است در این راستا ورزش فرصت ارزشمندی را برای تعامل با فرهنگ متقابل و ارتباطی صلح‌آمیز و پایدار را میان ملت‌ها می‌سازد. چنانچه ورزش و به‌عنوان یک روش برای شروع روابط دیپلماتیک برای کشورهایی که در شرایط خوبی نیستند استفاده می‌شود. رویدادهای ورزشی زمین بی‌طرفی هستند که به کشورها اجازه می‌دهد

تا بدون درگیری مستقیم در کار سیاسی در آن وارد شوند. چنانچه در سال ۱۹۷۱ نیکسون رئیس‌جمهور وقت آمریکا برای آغاز دوباره روابط میان دو کشور آمریکا و چین نسبت به اعزام تیم تنیس روی میز آمریکا به کشور چین اقدام نمود چینی‌ها در تنیس روی میز در رتبه‌های جهانی بالاتر از آمریکایی‌ها قرار داشتند. همان‌گونه که انتظار می‌رفت، چینی‌ها سرانجام برنده شدند. مقام مسئول چینی در طول ضیافت شام اظهار داشت، تنیس روی میز، فصل جدیدی را در روابط مردم آمریکا و چین باز کرد، این شروع دوباره مطمئناً با حمایت اکثریت مردم دو کشور دوستی‌ها را گسترش می‌دهد. از سوی دیگر اقلیت چینی‌ها در آمریکا نیز با ورزش بسکتبال آشنا بودند امکان بالقوه دیگری برای مطرح شدن موفقیت آمریکایی‌ها در بسکتبال بود. میزبانی متقابل ایالات متحده در بازی بسکتبال از چینی‌ها این فرصت را ایجاد کرد تا با حفظشان، این رویداد ورزشی به سود ایالات متحده تمام شود و آمریکا به نوبه خود اعلام کرد قصد دارد طی ۲۰ سال کاهش تحریم اقتصادی با چینی‌ها ارزش دیپلماتیک هر دو ورزش را افزایش دهد زیرا از این دو کشور انتظار نمی‌رفت بدون هیچ‌گونه شکست در تنیس روی میز آمریکایی‌ها برنده و در بسکتبال چینی‌ها برنده باشند. این مبادلات ورزشی در سال ۱۹۷۲ سرانجام منجر به ارتباط بیشتر میان این دو کشور شد و با تنش‌زدایی سیاسی دو کشور به اوج خود رسید.

(Carter and Sugden, 2012:101-121)

۳- بررسی عملکرد وزارت جوانان و ورزش جمهوری آذربایجان

برای بررسی عملکرد وزارت جوانان و ورزش ج آذربایجان در ابتدا باید به بررسی وضعیت جوانان و ورزش در این کشور اشاره کرد:

۳-۱- جوانان در جمهوری آذربایجان

اطلاعات آماری جمعیت جوانان آذربایجان گروه سنی ۱۴-۲۹ سال را پوشش می‌دهد. براین اساس در سال ۲۰۱۷ کل جمعیت آذربایجان ۹ میلیون ۵۳۳ هزار نفر بوده است که

از این تعداد ۲,۶ میلیون نفر یا به عبارتی ۲۶,۳ کل جمعیت در این گروه سنی قرار داشتند. حدود ۵۰,۹ درصد در مناطق شهری و باقیمانده در مناطق روستایی زندگی می‌کنند. (Youth of Azerbaijan, Statistical yearbook, 2017)

براین اساس، آذربایجان یکی از کشورهای جوان در منطقه قفقاز است که جوانان در آن به‌عنوان نیروی مولد در پیرامون مناطق شهری بزرگ تجمع دارند؛ زیرا که در آنجا فرصت‌های بیشتری برای ابتکارات جوانان و پشتیبانی از آن‌ها فراهم است. از کل جمعیت آذربایجان، دو میلیون نفر در باکو (پایتخت) زندگی می‌کنند که این هم به‌نوبه خود سبب تمرکز وسیعی از منابع و فرصت‌ها در این شهر شده است. یکی از مشخصه‌های مهم جمعیت آذربایجان این است که به دلیل مناقشه لاینحل قره‌باغ با ارمنستان، آذربایجان یک میلیون پناهنده دارد که قسمت بزرگی از این جمعیت را جوانان تشکیل می‌دهند که می‌بایست مورد توجه ویژه دولت و نیز متصدیان سازمان‌های غیردولتی در کشور قرار گیرند. از سوی دیگر، مشارکت زنان در جامعه و به‌ویژه مشارکت زنان جوان در سطح پایینی است و اغلب در روستاها با موانع فرهنگی جدی روبروست. مضافاً اینکه جوانان باید به بزرگ‌ترهای خود و تصمیمات آن‌ها احترام بگذارند که شدیداً در سیستم حکومتی ریشه‌دار است. در نتیجه تعداد کمی از جوانان در روند تصمیم‌سازی حضور دارند. به‌طور کلی جوانان آذربایجان با مشکلاتی در منطقه قفقاز مواجه‌اند که از میان آن‌ها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- محدودیت یا عدم دسترسی به اطلاعات؛
- کمبود شدید فرصت‌های شغلی در مناطق روستایی؛
- مشارکت پایین در تصمیم‌سازی؛
- موانع پیش روی دختران در زمینه آموزش و پرورش و مشارکت در روند تصمیم‌سازی؛

- وجود شکاف و اختلاف در رویکرد دولت برای تشویق جوانان به مشارکت؛

- فقدان فضای لازم برای آموزش همسالان؛ (The State of Youth in Azerbaijan, 2007).

۳-۲- ورزش در جمهوری آذربایجان

جمهوری آذربایجان با شاخص جمعیت کمتر از ۳۰ سال یک زندگی سالم همراه با ورزش را سرلوحه جوانان و مردم کشورش قرار داده است و به نوعی کشوری جوانان و ورزشی در دنیا لقب گرفته است. از اولویت های دولت این کشور، زندگی سالم و ورزش و توسعه آن است. از طرف دیگر چون این کشور عضویت در اتحادیه اروپا را نیز در نظر گرفته است با سیاست ها و استانداردها و شاخص های اتحادیه اروپا در زمینه ورزش همکاری داشته و که هدف آن ها ترویج شیوه زندگی سالم است. منشور اصول ورزشی اتحادیه اروپا عبارت است از یکپارچگی گروهی اجتماعی، آموزش و پرورش و مشارکت مردم در ورزش های عمومی است.

قوانین شهروندی برای ورزش در جمهوری آذربایجان از سال ۱۹۹۷ تصویب شده است و دوباره در سال ۲۰۰۹ استراتژی ملی توسعه تربیت بدنی و ورزش تصویب گردید. جمهوری آذربایجان از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ را دوره استراتژی ملی توسعه تربیت بدنی و ورزش تعیین کرده بود. در این راستا بودجه ورزش همواره در حال توسعه و افزایش بود. سیاست حمایت دولت از ورزش شامل تمام سنین و بدون محدودیت سنی و جنسی است. انگیزه کودکان و نوجوانان برای زندگی سالم همراه با ورزش را در سرلوحه کارها قرار داده اند. افراد معلول و مشارکت آن ها در ورزش و حفظ سلامت آنان نیز از برنامه های اصلی دولت است.

دولت آذربایجان به صورت فعال در برنامه‌های توسعه ورزش اتحادیه اروپا مشارکت داشته و موفق به تصویب دو کنوانسیون ورزشی گردیده است که یکی از آن‌ها توافق بزرگ ورزشی^۱ است تا بتواند ورزشکاران خبره و کارشناسان برتر در زمینه ورزش تخصصی آموزش بدهند. برای انتخاب ورزشکاران نخبه به این سیستم عمل می‌شود که در هر استان نماینده رسمی وزارت، جوانان مستعد و ورزشکار را شناسایی نموده و پس از برگزاری مسابقات انتخابی نفرات برتر را به مرکز معرفی کرده و ورزشکاران معرفی‌شده بر اساس شاخص‌ها و دانش فنی روز تربیت و آموزش خواهند دید. (Heydar Aliyev, 2010)

۳-۳- ساختار دولتی متولی امور جوانان در آذربایجان

وزارت جوانان و ورزش جمهوری آذربایجان با حکم رئیس‌جمهوری این کشور از سال ۱۹۹۴ تأسیس شد. سپس با حکم ریاست جمهوری در آوریل ۲۰۰۱ شورای گردشگری خارجی منحل گردید و وظایف آن به وزارت جوانان و ورزش محول گردید. از این رو وزارت جوانان و ورزش به وزارت جوانان، ورزش و گردشگری تبدیل گردید. بعدها بخش گردشگری از این وزارتخانه منفک گردید. این وزارتخانه یک نهاد عمومی و مرکزی است که سیاست‌های ملی در حوزه‌های جوانان، نوجوانان، کودکان، ورزش و تربیت‌بدنی را اجرا نموده است

¹ EPAS

ساختار وزارت جوانان و ورزش آذربایجان

مسئولین	ساختار وزارت جوانان و ورزش
فرید قایبف - وزیر	وزیر
انتقام بابایف - معاون وزیر	بخش امور جوانان
اسماعیل اسماعیل اف - معاون وزیر	بخش ورزشی
فواد حاجی اف - رئیس نهاد	بخش همکاری با مناطق و امور پرسنلی
وقار عسگر اف - دستیار وزیر	بخش روابط بین المللی
آذر آبی اف - رئیس تشریفات وزارت	بخش علم و تحصیل
راقیف عباس اف - مشاور ارشد (رئیس بخش مطبوعاتی)	بخش اقتصادی
رئوف علی اف - مشاور ارشد (حقوقدان ارشد)	بخش تأمین مالی و فنی
رعنا علی اوا - مشاور ارشد (دبیر هیأت)	بخش تحلیل و برنامه ریزی
گلناره آلک اوا - دبیر	بخش عمومی

دپارتمان امور جوانان شامل بخش های زیر است:

- واحد امور سازمان های جوانان

- واحد ارتقای شیوه زندگی سالم و برنامه های اجتماعی

- واحد امور جوانان خلاق و ساماندهی اوقات فراغت

-واحد ارتقای شهروندی و میهن‌پرستی در میان جوانان (Youth and Sport)
(Ministry's structure, 2017)

۳-۴- فعالیت‌ها در حوزه جوانان و ورزش در جمهوری آذربایجان

۳-۴-۱- سیاست‌گذاری جوانان

اولین و مهم‌ترین فعالیت وزارت جوانان و ورزش آذربایجان، به سیاست‌گذاری جوانان در این کشور بازمی‌گردد. در واقع، واگذاری نقش تخصصی به وزارت جوانان این کشور و وجود راهبردی مشخص در این زمینه مهم‌ترین دلیل موفقیت آذربایجان در امور جوانان به حساب می‌آید. هدف اصلی سیاست جوانان در آذربایجان، ایجاد شرایط مناسب فیزیکی (جسمی)، روحی و ذهنی جهت توسعه و رشد جوانان، برای کمک به تحقق توانایی‌ها و شایستگی‌های جوانان، حل و فصل مشکلات اجتماعی جوانان و تضمین حفاظت از حقوق جوانان است. اصول اساسی این سیاست عبارت‌اند از:

-افزایش روحیه و علاقه‌مندی جوانان به فرهنگ، تاریخ، سنت‌ها، زبان و نشانه‌های ملی، ارزش‌های انسانی جهانی در راستای اصول میهن‌پرستی، ملیت‌پرستی و دیدگاه جهانی.

-افزایش مشارکت جوانان در فعالیت‌های اجتماعی اقتصادی، اجتماعی سیاسی و فرهنگ زندگی

-فراهم ساختن شرایط برابری بین زنان و مردان جوان در راستای سیاست جوانان

-از بین بردن محدودیت‌های جوانان در حقوق جوانان و آزادی جوانان بدون توجه به شرایط سنی.

-حمایت از سلامت جوانان و توسعه توانایی و سلامت فیزیکی جوانان

-استخدام جوانان

–حمایت دولت از خانواده‌های جوانان

–حمایت دولت از سازمان‌های جوانان (Law on Youth Policy of the Republic
(of Azerbaijan, 2002

با توجه به اصول فوق، جمهوری آذربایجان، سرمایه‌گذاری گسترده‌ای بر سیاست جوانان کرده است به گونه‌ای که از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۵ بودجه اختصاصی به این مسئله، بالغ بر ۱۰۰ برابر افزایش یافته و سرمایه‌گذاری‌های داخلی در زمینه پروژه‌های مذکور نیز ۲۵۰ برابر افزایش داشته است. (Hajiyeva,2015)

۳-۴-۲- ایفای نقش در ایجاد دستور کارهای بین‌المللی سیاست‌های

جوانان

برگزاری اولین اجلاس جهانی سیاست‌های جوانان به میزبانی وزارت جوانان و ورزش جمهوری آذربایجان با حضور فرستاده دبیر کل سازمان ملل متحد در امور جوانان، شورای اروپا، یونسکو و برنامه عمران ملل متحد از تاریخ ۲۸ لغایت ۳۰ اکتبر ۲۰۱۴ برابر با ۶ لغایت ۸ آبان ماه ۱۳۹۳ در باکو نقطه عطف تلاش جمهوری آذربایجان برای ایفای نقش در دستور کارهای بین‌المللی سیاست‌های جوانان بوده است. این اجلاس از سوی سازمان سیاست جوانان مورد حمایت قرار گرفت، سازمانی که تولید و تقویت اطلاعات و دانش در زمینه سیاست‌های جوانان در سراسر چرخه سیاست‌گذاری پرداخته و در تمام مراحل تجزیه و تحلیل، تدوین تا اجرا و نظارت بر سیاست‌ها مشارکت دارد. برگزارکنندگان این اجلاس، سازمان ملل، یونسکو، دفتر توسعه ملل متحد، اتحادیه اروپا به میزبانی وزارت ورزش و جوانان کشور آذربایجان بود. بان کی مون – دبیرکل سابق سازمان ملل- در نخستین اجلاس جهانی سیاست‌گذاری جوانان اذعان داشت: جوانان رهبران آینده هستند اما ما باید امروز با دقت به آنان گوش کنیم». اولین اجلاس جهانی

سیاست‌های جوانان در نوع خود نخستین رویداد به شمار می‌رفت و طیفی از شرکت‌کنندگان شامل سازمان‌های جامعه مدنی، کارشناسان، دانشگاهیان، فعالان، جوانان، آژانس‌های ملل متحد را به دورهم جمع گردانید. (First Global Forum on Youth Policies, 2014)

وزارت جوانان و ورزش آذربایجان با موفقیت در زمینه کمک به تأسیس سازمان‌های بین‌المللی جوانان نیز اقدام نموده است. بر اساس رویکرد دولت به حضور جوانان و نقش‌پذیری آنان این اتفاق که ثبت و تأسیس دو سازمان جهانی بوده است توسط مجمع ملی سازمان‌های جوانان جمهوری آذربایجان^۱ به شرح ذیل انجام شده است:

- مجمع جوانان کنفرانس اسلامی برای گفتگو و همکاری^۲ (نهاد وابسته به سازمان همکاری اسلامی): سفیر الشاد اسکندر اف از جمهوری آذربایجان به‌عنوان یکی از اعضای مؤسس مجمع ملی سازمان‌های جوانان جمهوری آذربایجان و دبیر سابق بین‌الملل آن عضو مؤسس و رئیس فعلی است. دفتر منطقه‌ای اوراسیا مجمع جوانان کنفرانس اسلامی برای گفتگو و همکاری در باکو قرار دارد. (Joint OIC Youth Strategy, 2016)

- اتحادیه بین‌المللی جوانان جاده بزرگ ابریشم^۳: فواد مرادف رئیس سابق مجمع ملی سازمان‌های جوانان جمهوری آذربایجان مؤسس و رئیس این اتحادیه است که در سال ۲۰۱۲ تأسیس شد. (gswyouth.org)

با توجه به آنچه بیان شد، مهم‌ترین اقدامات وزارت جوانان و ورزش آذربایجان در راستای ایفای نقش مؤثر منطقه‌ای و بین‌المللی سیاست‌های جوانان را می‌توان به شرح ذیل ارائه کرد:

¹ NAYORA

² Islamic Conference Youth Forum for Dialogue and Cooperation (ICYF-DC)

³ GREAT SILK WAY INTERNATIONAL YOUTH UNION

- تشکیل اتحادیه بین‌المللی جوانان جاده ابریشم در سال ۲۰۱۲
- تأمین دفتر منطقه‌ای اوراسیا، مجمع جوانان کنفرانس اسلامی برای گفتگو و همکاری در سال ۲۰۱۲
- برگزاری اولین مدل بین‌المللی شورای امنیت ۲۰۱۳
- برگزاری مجمع جهانی سیاست گذاری جوانان دنیا در سال ۲۰۱۴ در باکو
- برگزاری نهمین مجمع جوانان یونسکو در سال ۲۰۱۵
- انتخاب گنجه - پایتخت جوانان اروپا ۲۰۱۶
- برگزاری چهل و یکمین کنفرانس بین‌المللی و مجمع جوانان پیشاهنگی در سال ۲۰۱۷ در باکو

۳-۴-۳- تقویت دیپلماسی ورزشی آذربایجان

برگزاری بازی‌های المپیک اروپایی ۲۰۱۵ در شهر باکو، نقطه عطف دیپلماسی ورزشی آذربایجان به حساب می‌آید. این دوره اولین دوره بازی‌های المپیک اروپایی بود که آذربایجان توانست میزبانی آن را به عهده بگیرد. آرم این بازی‌ها شامل سیمرغ، انار و فرش آذربایجانی به‌عنوان سه نشان تاریخی و فرهنگی جمهوری آذربایجان بود. همچنین، جمهوری آذربایجان مشعل این بازی‌ها را نه در کوه المپای یونان باستان، بلکه در منطقه آتشکده سوراخانی باکو روشن کرد. رئیس کمیته ملی المپیک جمهوری آذربایجان با توجه به پیشینه فرهنگی و تاریخی آتش و دین زرتشتی در این کشور که آذربایجان را با نام سرزمین آتش معروف کرده است بر امکان روشن نمودن مشعل این بازی‌ها در این آتشکده در نزدیک شهر باکو تأکید نمود. برگزاری این مسابقات، به تقویت جایگاه آذربایجان در دیپلماسی ورزشی منجر شد. جمهوری آذربایجان با برگزاری اولین میزبانی

خود برای رقابتی به این گستردگی، با استفاده از دیپلماسی ورزشی، تصویری به یادماندنی از باکو به اروپا و جهان نشان داد. (baku2015.com) این مسئله سبب شد که این کشور به عنوان میزبان المپیک جوانان اروپا در سال ۲۰۱۹ نیز انتخاب شود (eurolympic.org) از سوی دیگر، جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۱۷ میزبان بازی‌های همبستگی اسلامی بود. در این زمینه لازم به ذکر است که ایران میزبان دومین بازی‌های همبستگی اسلامی بود که به دلیل سوء مدیریت و برنامه‌ریزی مجبور به لغو آن شد و با توجه به اینکه کشور دیگری نامزدی میزبان دومین دوره بازی‌ها نبود لغو دومین دوره بازی‌ها برای همیشه به نام ایران ثبت شد و اندونزی در سال ۲۰۱۳ پس از چند بار به تأخیر انداختن با موفقیت سومین دوره بازی‌ها را میزبانی نمود.

علاوه بر این، نتایج عملکرد حضور جمهوری آذربایجان در المپیک و دستاورد آن در دو المپیک ۲۰۱۲ لندن و ۲۰۱۶ ریو نیز نشان‌دهنده موفقیت این کشور در دیپلماسی ورزشی بوده است چنانچه در المپیک ۲۰۱۲ لندن ۱۰ مدال و در المپیک ۲۰۱۶ ریو ۱۸ مدال کسب گردید که جذب برخی از مریبان از ایران و سایر کشورها نیز نقش مهمی در موفقیت‌های آن داشت. همچنین برگزاری اجلاس وزرای ورزش و تربیت‌بدنی کشورهای جهان با همکاری یونسکو در سال ۲۰۲۳ در شهر باکو برگزار شد و از اهمیت بسیار بالایی برخوردار بود.

نتیجه‌گیری و یافته‌های پژوهش

با توجه به آنچه بیان شد، جمهوری آذربایجان و به‌ویژه وزارت جوانان و ورزش این کشور را می‌توان نمونه موفق در زمینهٔ سیاست‌گذاری جوانان و دیپلماسی ورزشی دانست که خلاصه آن را می‌توان در جدول زیر مشاهده کرد.

<p>برگزاری و میزبانی المپیک بازی‌های ورزشی جوانان اروپا ۲۰۱۵ برگزاری و میزبانی بازی‌های ورزشی جوانان کشورهای اسلامی ۲۰۱۷ انتخاب به‌عنوان میزبان المپیک جوانان اروپا ۲۰۱۹ برگزاری اجلاس وزرای ورزش و تربیت‌بدنی کشورهای جهان ۲۰۲۳</p>	<p>دیپلماسی ورزشی</p>
<p>برگزاری اولین اجلاس سیاست‌گذاری امور جوانان با کمک سازمان ملل متحد حضور فعال و قوی در تمامی برنامه‌های کمپ‌های جوانان و کارگاه‌های آموزشی، درس گروهی‌ها و جلسات سازمان ملل متحد. برگزاری نهمین مجمع جوانان یونسکو</p>	<p>دیپلماسی جوانان</p>
<p>حضور در مجمع جوانان اتحادیه اروپا تأسیس اتحادیه جوانان جاده ابریشم در جمهوری آذربایجان حضور قوی در سازمان‌های بین‌المللی امور جوانان همانند ایجاد مجمع جوانان کنفرانس اسلامی برای گفتگو و همکاری</p>	<p>حضور در سازمان‌های بین‌المللی و تأسیس این سازمان‌ها</p>
<p>جمهوری آذربایجان از سال ۲۰۰۰ میلادی با دستور آقای حیدر علی‌اف رئیس‌جمهور وقت آذربایجان دارای سیاست جوانان است.</p>	<p>تدوین سیاست جوانان و ارائه گزارش منظم به سازمان ملل متحد</p>

در المپیک ۲۰۱۲ لندن ۱۰ مدال و در المپیک ۲۰۱۶ ریو ۱۸ مدال کسب گردید	حضور در المپیک و دستاورد آن در دو المپیک ۲۰۱۲ لندن و ۲۰۱۶ ریو
--	---

مهم‌ترین دلایل عملکرد موفق این وزارت را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

- حمایت مؤثر بالاترین مقام اجرایی الهام علی‌اف به‌عنوان رئیس‌جمهور از جوانان: ایجاد بنیاد جوانان آذربایجان در زیرمجموعه ریاست جمهوری جهت حمایت مالی از طرح‌های جوانان نمونه‌ای از آن است.

- برنامه‌ریزی بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت در حوزه سیاست‌گذاری امور جوانان و ورزش: جمهوری آذربایجان پس از استقلال و شکل‌گیری نظام جدید به این امر مبادرت ورزیده و موفق عمل نموده است.

- نقش عضویت در نهادهای بین‌المللی نظیر شورای اروپا در بهبود سیاست جوانان در جمهوری آذربایجان: شورای اروپا دارای برنامه قوی در حوزه سیاست جوانان است و در این زمینه با اتحادیه اروپا همکاری می‌کند.

- اهمیت دادن به سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزه جوانان: آذربایجان با تقویت نقش نهادهای مردم‌نهاد و حمایت از این سازمان‌ها از سوی بالاترین مقام اجرایی کشور توانسته در حوزه جوانان موفق عمل کند. در این زمینه در خلال سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۵ تعداد سازمان‌های غیردولتی فعال در امور جوانان ۶ برابر شده و از ۵۱ سازمان به ۳۰۰ سازمان رسیده است. (Hajiyeva, 2015)

با توجه به یافته‌های این پژوهش ملاحظات زیر را برای بهبود عملکرد وزارت جوانان و ورزش آذربایجان در دستور کار بوده است:

- چابک سازی ساختار وزارتی: حذف بروکراسی اداری در ساختار، یکی از مهم‌ترین بایسته‌های تقویت وزارت است. وزارت جوانان و ورزش جمهوری آذربایجان دارای دو معاون اصلی است، یک معاون ورزش و دیگری معاون جوانان که سایر بخش‌های این وزارت زیرمجموعه این دو معاونت است و لذا پیگیری‌ها و عملکردها بهتر می‌شود.

- تمرکز بر دیپلماسی و سیاست جوانان: توجه وزارت ورزش و جوانان به بخش جوانان و برنامه‌ریزی امور جوانان در ابعاد ملی، منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای و همچنین تدوین یک سند جامع سیاست گذاری جوانان- مانند سایر کشورها از جمله آذربایجان- و ارائه گزارش‌های سالیانه یک ضرورت اساسی است.

- تقویت ابعاد بین‌المللی و منطقه‌ای سیاست گذاری جوانان و دیپلماسی ورزشی: اهمیت به حضور جوانان در اجلاس‌های بین‌المللی، میزبانی اجلاس‌های بین‌المللی و حضور در سازمان‌های بین‌المللی و حفظ کرسی‌های بین‌المللی سازمان‌های جهانی در بخش جوانان در دستور کار قرار دارد.

- تقویت ضمانت اجرا و هماهنگی: داشتن ضمانت اجرایی در خصوص اجرای برنامه‌های حمایت از جوانان در زمینه‌های غنی سازی اوقات فراغت، مسکن جوانان، اشتغال جوانان، ورزش و سلامت جوانان و لزوم هماهنگی دیگر وزارتخانه‌ها و نهادهای حکومتی

منابع

- مدبر روح اله و کلاش لو حسن (۱۳۹۵) نقش دیپلماسی جوانان در روابط خارجی دولت‌ها با استفاده از ظرفیت تشکل‌های غیردولتی جوانان، فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، شماره ۳۴

- Aliyev Heydar, (2010) Sport History in Azerbaijan, Heydar Aliyev Foundation

- Baku 2015 European Games (2015), <http://www.baku2015.com/>

- Carter Thomas F. and Sugden John, (2012) the USA and Sporting Diplomacy: Comparing and Contrasting the Cases of Table Tennis with China and Baseball with Cuba in the 1970s, International Relations, Vol 26, Issue 1

- First Global Forum on Youth Policies (۲۰۱۴) UNDP, www.undp.org

- Great Silk Way International Youth Union, (2012), <http://www.gswyouth.org>

- Hajiyeva Indira, (2015) Youth Policy in Azerbaijan, Ministry of Youth and Sport of Republic of Azerbaijan

- Joint OIC Youth Strategy, (2016) 3rd Islamic Conference Youth and Sports Ministers, <http://www.icyf-dc.org>

- Law on Youth Policy of the Republic of Azerbaijan (2002)

- Ministry of Youth and Sport, <http://mys.gov.az/en/ministry>

- Pigmana Geoffrey Allen and Rofe J. Simon, (2014) Sport and diplomacy: an introduction, Sport in Society, Vol. 17, No. 9

- State of youth policy (۲۰۱۴) <http://www.youthpolicy.org>

- The State of Youth in Azerbaijan (2007), UNESCO Moscow Office

- World Program of Action for Youth (2010), United Nations, <http://www.un.org/youth>.
- Youth and Sport Ministry's structure, (2017), <http://mys.gov.az/en/ministry/ministrys-structure>
- Youth forum, <http://www.youthforum.org>
- Youth of Azerbaijan, Statistical yearbook, (2017)
- 7th International Conference of Ministers and Senior Officials Responsible for Physical Education and Sport, MINEPS VII (Baku, Azerbaijan 26-29 June 2023),<https://www.unesco.org/en/articles/mineps-vii-information-session-permanent-delegations>